

“Waar de derde golf blijft?”

Als tweedegolfer en een van de oprichtsters van vrouwenstudies heeft Petra de Vries zich vaak laten interviewen. Een manier om de belangstelling voor de geschiedenis van het feminisme levend te houden. De aandacht voor haar verhaal heeft echter ook een keerzijde, beseft ze. Die van ‘moeder vertelt’. Het gevaar is dat de vrouwen van haar generatie het alleenrecht op feminisme opeisen en als historische standbeelden in de geschiedenis worden weggezet. Hoog tijd om de rollen om te draaien en te gaan luisteren naar de dochters van het feminisme, meent ze. Startschot voor een mogelijk meerjarenproject: een interview met twintiger Iris van der Tuin.

“Om de geschiedenis van het feminisme te begrijpen is het ook van belang te weten hoe de dochters van het feminisme naar het verleden kijken en wat zij met het feministische gedachtegoed gedaan hebben.” Zo verwoordt Petra de Vries de grondgedachte achter haar interview met Iris van der Tuin. Van der Tuin is een oud-studente van haar,

maar inmiddels ook zelf docente bij Vrouwenstudies Utrecht. Een twintiger, voor wie het erfgoed van de tweede golf vooral een inspiratiebron is. Van der Tuin ontdekte het feminisme per toeval, toen zij als tiener *De schaamte voorbij* van Anja Meulenbelt uit de bibliotheek meenam. “Ik ben daarna meteen op zoek gegaan naar meer feministische literatuur. Ik noemde me ook onmiddellijk feministe. Ik dacht: hé, this makes sense!”, vertelt ze enthousiast. De Vries knikt begrijpend. “Omdat het klopte met je eigen ervaring?”, vraagt ze. “Ja, misschien”, zegt Van der Tuin. “Ik had het gevoel dat ik er iets mee kon. Als tiener ben je toch op zoek naar een kader om de wereld te begrijpen.”

“Ik moet er wel aan wennen,” reageert De Vries, “dat die oude feministische teksten voor studenten nu zo belangrijk en inspirerend zijn. Wij zagen die toen als een verwaterde uitdrukking van wat wij allemaal meemaakten.” Het gemak waarmee Van der Tuin ‘toevallig’ op het feminisme kon stuiten, staat in scherp contrast met De Vries’ eigen ervaringen. “Wij hebben alles zelf moeten uitzoeken en bedenken. Het lijkt soms wel alsof jouw generatie gewoon achterover kan leunen en het feminisme op zich af kan laten komen.”

VERVELEND DEBAT

Van der Tuin betwist dat. “Het is voor mij ook een zoektocht geweest. Ik heb heel lang gedacht dat feminisme iets was dat je alleen maar in tweedehands boekwinkeltjes kon vinden. Pas later heb ik me gerealiseerd dat ik door erover te lezen en er met anderen over te praten, niet alleen bezig was met een proces van feministische bewustwording, maar feminisme eigenlijk ook al in de praktijk bracht.” Nu geeft Van der Tuin haar feminisme vorm in haar werk bij vrouwenstudies in Utrecht. “Die feministische strijd aan de universiteit is ongelofelijk taai en slokt al mijn tijd op. Als er een keer iets buiten de universiteit gebeurt, heb ik nooit tijd om daar naar toe te gaan. Eigenlijk is feminisme gewoon mijn werk geworden”, vertelt ze.

Het baart De Vries zorgen dat het vooral de intellectuele centra lijken te zijn waar feministische ideeën nog verder ontwikkeld worden. “Ik vind dat niet voldoende, de oude activiste in mij protesteert daartegen. Ik probeer het intellectuele en het politieke altijd te combineren. Denk je niet dat er een nieuwe feministische golf zou moeten komen, of dat die misschien al begonnen is?”

Ik wil af van die vraag!”

“Natuurlijk is ook de politieke agenda van het feminisme belangrijk,” zegt Van der Tuin, “maar dat hele debat over 'waar blijft de Derde Feministische Golf' vind ik een ontzettend vervelend debat. Het dwingt je om te antwoorden in de trant van: ja, er gebeurt nog van alles, kijk maar om je heen, we doen dít en we doen dát. Er is wél een politieke agenda, we demonstreren nog wél, we voeren actie. Eigenlijk wil ik af van die vraag, én van die antwoorden.”

HET ONZEGBARE ZEGBAAR MAKEN

De Vries denkt hardop na over dat wat de beweging voor haar betekende in de jaren zeventig en tachtig. “Wat essentieel was, is dat wij het onzegbare wilden zeggen. Het feminisme articuleerde datgene wat door de taal, de cultuur, de politiek en het leven zelf verborgen bleef, zoals de betekenis van het vrouwzijn. Misschien heeft het die functie verloren omdat alles al gezegd is en er niets meer te ontdekken valt. Heb je het gevoel dat het gras voor je voeten weggemaaid is?”, vraagt ze Van der Tuin.

“Nee, helemaal niet”, antwoordt die. “Er valt juist nog heel veel te ontdekken, omdat we nu in een hele andere tijd leven, en over andere vragen nadenken. Maar terwijl de tweede golf het onzegbare zegbaar wilde maken, denk ik dat door de normen van die generatie over wat feminisme zou moeten zijn, voor ons ook veel juist weer onzegbaar is geworden”, stelt Van der Tuin. “En daarom wil ik bij mezelf beginnen en mezelf heel precies positioneren. Ik wil me kunnen afvragen wat het betekent om feminisme binnen een institutie zoals de universiteit vorm te geven. En wat het betekent dat ik meisjes van bijna mijn eigen leeftijd uitleg wat de teksten van de tweede golf betekenen, terwijl ik daar zelf helemaal niet bij ben geweest.”

“En het is deze denkstap die ik de derde feministische golf wil noemen,” vervolgt Van der Tuin, “niet die langverwachte nieuwe agenda. De derde golf is er één van feminisme binnen of tussen instituties. Van een feministische literatuurlijst. Van feministische moeders die mijn collega's zijn. En dat heeft een eigen specificiteit die we zouden moeten onderzoeken.”

STEEDS OPNIEUW DOORDENKEN

De Vries reageert: “Blijkbaar spreekt het nu dus niet meer vanzelf dat jij begint bij jezelf en waar jij zit, en moet je dat eerst be-

vechten.” “Ja, en misschien is dat wel begonnen met de komst van internet”, denkt Van der Tuin. “Het uitgangspunt was ineens dat je overal tegelijkertijd kunt zijn, dat je kunt actievoeren samen met je Amerikaanse chatpartner. Dat heeft mij nooit aangesproken. Ik wil niet overal zijn, ik wil nadenken over mijn specifieke positie.”

“Daar moet feminisme in mijn ogen ook beginnen!”, zegt De Vries. “De actiepunten van Dolle Mina rond 1970 waren anders dan die van Mary Wollstonecraft rond 1790, maar kwamen wel voort uit dezelfde inzichten. Feminisme blijft betekenis houden doordat het steeds opnieuw doordacht wordt binnen concrete historische omstandigheden. Doe je dat niet, dan krijg je zo'n opsomming van actiepunten en de steeds terugkerende vraag: vecht er nog wel iemand voor?”

“Inderdaad”, bevestigt Van der Tuin. Om tot slot te bekennen: “Weet je, die vraag die jij me stelde aan het begin van dit interview, of ik via Anja Meulenbelt mijn persoonlijke ervaring beter kon begrijpen, dat is een vraag die ik nooit eerlijk heb kunnen beantwoorden. Alsof ik op mijn 15e ineens mijn persoonlijke leven begreep, en inzag dat het persoonlijke politiek was! Natuurlijk snapte ik dat nog niet! Maar dat antwoord heb ik nooit durven geven, er gaat zo'n normerende werking uit van die vraag.”

Rinske Bijl is webredacteur voor het NCDO en redacteur van *LOVER*.

4 TIP

Hoe kom je als vrouw in de geschiedenisboeken?

Werp je vrouwelijke seksualiteit in de strijd om aandacht, geld en macht

Hoe politiek, seks en macht met elkaar verweven zijn laat de carrière van Ilona Staller – alias Cicciolina – duidelijk zien. Deze Italiaanse pornoster wist met een zeer uitdagende campagne een zetel in het Italiaanse parlement te behalen: tijdens toespraken ontblootte ze haar borsten of hield een heuse striptease. Nog een sappig detail: ze verklaarde bereid te zijn met Saddam Hoessein naar bed te gaan om vrede in het Midden Oosten te bereiken.